
SZEMÉLYRE SZABOTT ZENEOKTATÁS,
KÖZÖSSÉGI ZENEI ÉLET ZUGLÓBAN

**ZÁBORSZKY KÁLMÁN ÖRÖKSÉGRŐL, ZENEKARI
MUNKÁRÓL ÉS AZ ELSŐ TALÁLKOZÁSOKRÓL**

Ízig-vérig pedagógus édesapja örökségéből - aki minden korosztállyal megtalálta a hangot - a kulturális nevelés iránti elkötelezettséget tartja a legfontosabbnak, s példája őt is motiválja mind a mai napig. Záborszky Józseftől származott ugyanis az egymásra épülő “zenekari” iskola elképzelése, s amikor Záborszky Kálmán lett a szakközépiskola igazgatója, e gondolat jegyében építette ki a zenekari műhelyt, amelynek csúcsa ma a Szent István Filharmonikusok. A zenepedagógus-karmesterrel az iskolában és az együtteseknél folyó munkáról, a megújult zenekarról és dirigensi terveiről is beszélgettünk közelgő születésnapja kapcsán.

Jean Leduc, a párizsi Leduc Kiadó igazgatója, Záborszky József (1918–2015), a legendás „István Zenekar” megalapítója és fia, Záborszky Kálmán karmester (1947*)

- Édesapja örökségét viszi tovább, s már 14 évesen szerepet vállalt az akkori István Zenekar életében, s mind a mai napig építi tovább az együttest, amely fél évszázados múlt után hivatásos társulattá is vált. Örömmel vállalta ezt a felelősséget és ezt az utat? Nem gondolt soha arra, hogy más zenei pályát építsen fel?

- Nagy múltú zenész családban nőttem fel, az Édesapám alapította az akkori nevén István Zenekart. Természetes volt számomra, hogy a zenei pályát választom, és mivel adott volt a Szent István Filharmonikusok, először aktív zenekari tagként, csellistaként, később zenekar vezetőként vettem részt az együttes életében. Így nem volt kérdés, hogy a zenei pályát folytatom, és a Szent István Filharmonikusok vezetését vállalom, amit Ő elkezdett.

- Mit tart Záborszky József legfontosabb örökségének?

- A kulturális nevelés iránti elkötelezettségét. Ha visszatekintek, kérlelhetetlen következetességgel építette fel a zenekart és a zeneiskolát. A kezdetben még amatőr zenekarban nagyfokú fegyelmet tartott és követelt meg. Ízig-vérig pedagógus volt, minden korosztállyal megtalálta a hangot és mindent megtett a fiatalokért. A globális és előremutató gondolkodása, amivel az ifjúságot a komolyzene iránti elköteleződés felé inspirálta, engem is motivál mind a mai napig a zenepedagógiai tevékenységem során.

Szent István Király

Zeneművészeti Szakgimnázium és

Alapfokú Művészeti Iskola

[Szent István Király Zeneművészeti Szakgimnázium Promóciós Film 2020](#) (18:00)

[Promóciós Film 2021 | Szent István Király Zeneművészeti Szakgimnázium](#) (5:04)

- 25 évig igazgatta a Szent István Király Szakgimnázium és Alapfokú Művészetoktatási Intézményt. Páratlan zenekari műhelyt épített ki itt, amely zenészek nemzedékeit inspirálta és számos növendéket terelt a kultúra felé. Mi az a metódus, ami ilyen sikeressé tette a munkáját?

- Az egymásra épülő zenei műhely Édesapám ötlete volt. Erre az egyedi szisztémára alapította a zenei nevelő-munkájának koncepcióját, amelynek köszönhetően zenészek nemzedékeinek egyengette útját rendkívül eredményesen a komolyzenei hivatás – néha rögös – útján.

A fiatalokkal való együttes zenélés tapasztalatai alapján Édesapámban megérlelődött az egymásra épülő zenekari „iskola” gondolata, melyben a

növendékek a hangszer tanulás első éveitől kezdve életkoruk és zenei tudásuk alapján vesznek részt a zenekari munkában. 1968-ban, amikor Édesapámat kinevezték az akkori XIV. kerületi zeneiskola igazgatójának, erre csak részben volt lehetőség az István Gimnáziumban helyhiány miatt, ahol összesen négy zenekar működött. 1994-ben, mikor megkaptuk a Columbus utcai Zuglói Zeneház épületét (volt pártház), ennek a gondolatnak megfelelően a Szakközépiskola igazgatójaként zenekari műhelyt építettem ki, amelyben a növendékek az évek során egyre magasabb színvonalú, tudású együttesekbe kerültek. (Így összesen mára 16 együttes működik a Zuglói Zenei Műhelyben, többek között a Kabóca Zenekar, a Tücsök Zenekar, Zeneiskolai Szimfonikus Zenekar, Szakgimnáziumi Fúvószenekar, Ormányos Falka Fagottzenekar, Zeneiskolai Fafúvós Együttes, Rézfúvós Zenekar, Ütőegyüttes, Szakgimnáziumi Nőiakar, Férfiakar, Vonószenekar, Szent István Király Oratóriumkórus, összlétszámuk kb. 700 fő.) Ennek az egymásra épülő rendszernek a szakmai csúcsa ma a Szent István Filharmonikusok. Öröm számomra, amikor felismerem a tehetséget, támogatom, hogy a fiatalok valódi közönség előtt tudják bemutatni a tudásukat. Ezzel lehet őket inspirálni a megfelelő szakmai fejlődés útján. A hallgatóság visszajelzése motiválja őket, hogy kitartó gyakorlással finomítsák játékukat. Ha valakit kiemelkedően tehetségesnek találok, akkor testre szabott, egyre nehezebb feladatokat adok neki, melyek hozzájárulnak a művészi pályán való kiteljesedéshez.

- *Miért tartotta fontosnak, hogy oly sok évtizeden keresztül személyesen foglalkozzon a zeneiskolai felvételiző kisgyerekekkel? Mi az, amit tanárként lehet szűrni ezekből a legelső impulzusokból?*

- Az első találkozás mindig nagyon meghatározó, ennél a pillanatnál személyesen jelen kell lenni, és kellő időt kell rá szánni. Amikor a gyermek a felvételi napokon találkozik a különböző hangszerekkel, alapos megfigyelés után a tanár kollégákkal együtt igyekszünk megállapítani, hogy melyik hangszer lenne a legmegfelelőbb számukra a testi adottságaik alapján, illetve, hogy neki melyik hangszerrel csillan fel a szeme – e kettő metszetéből alakul ki, hogy milyen hangszer javasolunk számára. Ez a fajta felvételi eljárás több időt vesz igénybe, több napig is eltarthat, de ettől lesz eredményes. Mivel már a zeneiskolai és szakgimnáziumi igazgatói stafétabotot jó néhány éve átadtam Makovecz Pálnak, illetve a szimfonikus zenekar teendői megnövekedtek, és egyéb más kötelezettségeim vannak, ezért sajnos már sok esetben nem tudok

jelen lenni a zeneiskolai történéseken, nagyon be van osztva az időm, de azért igyekszem szemmel tartani, segíteni a fontos dolgokat.

- Egy korábbi interjúnkban említette, az, hogy ki a tanár, eldönt mindent. Ezért választotta Ön is a hegedű helyett a csellót. Ezt a felelősséget hogyan lehet viselni, mekkora terhet rak tanárként az emberre?

- Egy tanárnak minden napja különböző, ebbe nem lehet belefásulni vagy belefáradni, hiszen ott van a gyerek, aki intenzíven érdeklődik az új dolgok, készségek iránt. Ez nem rakhat terhet egy tanárra sem, mert neki minden alkalommal, töretlen lelkesedéssel és odafigyeléssel kell segítenie a diák fejlődését. A gyakorlatban természetesen bőven vannak küzdelmek, rosszabb napok, de mindig törekednünk kell arra, hogy megőrizzük a nyitott, segítő, motiváló jelenlétet.

- Hogyan látja, minek köszönhető, hogy olyan sok gyerek jelentkezik az iskolába és hogy közülük 95% jut be a kiválasztott egyetemre?

- Talán abban van a kulcs, hogy a gyermekek oktatása közben csak azon kell gondolkodni, hogy a diák miben jó, és mindent meg kell tennünk azért, hogy Ő a maximumot tudja kihozni magából. Ez mindig személyre szabottan kell, hogy történjen. Nyilván a kitartó tanulás, gyakorlás elengedhetetlen. Sok diákot vonz továbbá a máshoz nem hasonlítható közösségi zenei élet, szinte mindig kialakul egy egymást inspiráló, rendkívül pozitív légkör. Ha minden összetevő adott, egyenes út vezet őköt a sikerhez.

- Ha visszatekint az elmúlt évekre, mely feladatok voltak a legnehezebbek? Az iskolaalapítás, a hivatásos együttessé válás?

- Az együttes állami sorra kerülése jelentette a legnagyobb kihívást. 2017-ben az akkori fenntartó Zugló Önkormányzata olyan jelentős összeget vont el az együttestől, amely, a zenekar működésképtelenségéhez vezetett. 2018 tavaszára finanszírozhatatlanná vált a zenekar. Folyamatos tárgyalások folytak az Önkormányzat és a Zenekar vezetői között, amelyek emberpróbálóak és kilátástalanok voltak. A Zenekar vezetősége ekkor segítséget kért a Kulturális Kormányzattól. A Zenekar gyermek- és ifjúsági hangversenyeinek a kulturális nevelésért tett kiemelkedő eredményességének köszönhetően egyedi pályázat keretében azonnali gyorssegélyt kapott. A Kulturális Kormányzat felismerte a zenekar munkájának nemzeti értékét, és mindent megtett annak érdekében, hogy az együttes biztonságos gazdasági háttérrel folytathassa munkáját. A Szent István Filharmonikusok 2020. decemberétől a Filharmónia Magyarország fenntartásába került.

- *Új műfajt is teremtettek majd egy évtizede, az új magyar daljátékot, megszületett a Pelikánmadár és Itt a kezem nem disznóláb. Miért érezte úgy, hogy szükség van ilyen jellegű művekre, s milyen tapasztalatokról, eredményekről számolhat be?*

- Mindkét előadás kifejezetten kicsi gyerekeknek szólt, óvodásoknak és általános iskolás alsó tagozatosoknak. A korosztály sajátosságait figyelembe véve a műsor rövid volt, látványos díszlettel, színházi betétekkel. Az előadást a gyerekek intenzíven átélték, sírtak és nevettek. A történeteket Benedek Elek népmese gyűjtése alapján Geszthy Veronika írta. A darab zenéjét Szalay András tehetséges ifjú zeneszerző komponálta, magyar népdalok felhasználásával. A vetített díszleteket Geresdi Zsófia fiatal képzőművész tervezte és készítette, valamint ő álmodta meg a szereplők jelmezeit is. A történet Horváth Zoltán Erkel-díjas és Erdemes Művész rendezése nyomán kapta meg végső formáját.

Saját fejlesztésű és nagy költségvetésű produkció volt. Amikor Zuglóban elapadtak a források, nem volt lehetőségünk a folytatásra...

A művésztanár házaspár: Geszthy Veronika és Záborszky Kálmán

- *Szintén különleges sorozat a Pastorale. Honnan jött az ötlet egy ilyen sorozat életre hívására, s hogyan alakult, fejlődött az eltelt évek során?*

Dr. Solymosi-Tari Emőke zenetörténész

- A Pastorale sorozat ötlete 1995-ben fogalmazódott meg bennem, majd 1997-ben jött létre az első előadás. Abban láttam a megújulás lehetőségét, hogy megváltozott a világ, ezzel párhuzamosan feljebb toródott a gyerekek ingerküszöbe, és szerettem volna egy olyan sorozatot létrehozni, ami narrátorral elmagyarázza a műsor mondanivalóját, ezen felül tánccal és vetítéssel, és további változatos művészeti ágakat bevonva nyújt nekik általuk befogadható komolyzenei koncertet. A Magyar Művészeti Akadémia által támogatott Pastorale-sorozat helyszíne 2016 óta a Pesti Vigadó Díszterme. A gyermekes

családokat megszólító program tavasszal négy hétvégén, szombaton és vasárnap invitálja közös kulturális időtöltésre a családokat. A sorozatban rendszerint bemutatunk egy operát, illetve valamely tájegységre jellemző népzenei a tájegység néptáncaival. Továbbá rendszeresen épül előadás valamely zenekari hangszer köré vagy kiemelt zeneszerző, esetenként évforduló tematikájára.

2011-ben e sorozatnak köszönhetően született meg a Felfedezőúton című előadásunk, melybe a Pastorelle összes pozitív visszaigazolását belevittük Solymosi Tari Emőke zenetörténész, szerkesztő-műsorvezető segítségével. Az országban tudtommal egyedülálló az olyan magas színvonalú művészeti műsor, melyen a tanulók szervezeten, iskolaidőben vesznek részt a pedagógusokkal együtt, minden évben, térítésmentesen. Az első találkozás az élő komolyzenével, művészetekkel egy életre szóló meghatározó élmény, ezért is kezeljük kiemelten fontos programként a szimfonikus zenekar koncertjei között.

- Kiemelkedő esemény volt az együttesek és az iskola életében Sir Simon Rattle látogatása 2014-ben. Miként sikerült elérniük, hogy eljöjjön Önökhöz, s mi mindennel gazdagodtak a közös próba során?

Sir Simon Rattle látogatása 2014-ben a Columbus utcai Zenaházban

- Egy régi ígéretét váltotta valóra, amikor meghívásunknak eleget téve ellátogatott iskolánkba. A repülőtérről egyenesen a Zuglói Zenei Műhelybe vitte első útja, ahol iskolánk Nőikara és az Ütőzenekar produkciója fogadta. Nemcsak a nagyokkal, a kicsikkel is próbált, amit a gyerekek nagyon élveztek és a mai napig hatalmas szeretettel és tisztelettel emlékeznek vissza látogatására és tanácsaira. Először a Tücsökzenekar próbáját látogatta meg, ahol a kisdíákok óriási lelkesedéssel fogadták a karmester tanácsait és valósították meg azt. Majd

a Szakközépiskolai Fúvószenekar próbáján folytatta látogatását, ahol az ifjú hangszeres tanulókat teljesen lenyűgözte Sir Simon Rattle közvetlensége és profizmusa.

- Már évek óta tervezték, s most végre megvalósul a bővítés, épül egy újabb emelet. Mi mindennel gazdagodnak, s hogyan fejlődnek tovább Zuglóban?

- A meglévő iskolánk és koncerttermünk megújul és kibővül, amely minden szempontból megfelel majd az elvárásoknak a jövő zenei nemzedékének oktatásában. Aki zenei pályára készül, az egy elit intézményben tud majd tanulni. Az épület kívül és belül is teljesen megújul. Két új próbateremmel bővül az épület, valamint egy látványos tetőkert és egy kibővült közösségi tér is kikapcsolódást fog nyújtani. Amikor 1994-ben beköltöztünk a Columbus utcai épületbe, a szakgimnázium hallgatóinak létszáma mintegy 110-120 fő körül mozgott. Körülbelül tíz évvel később elérte a 200-at és folyamatosan emelkedett. Nyilvánvaló volt, hogy épületünk zsúfoltsága nem fog csökkenni. A koncepció-tervek elkészítésére Csernyus Lőrinc Ybl-díjas építész kérte fel utódom, Makovecz Pál igazgató.

Csernyus Lőrinc Ybl-díjas építész tervei szerint a közelmúltban megindult a Szent István Király Zeneiművészeti Szakgimnázium és AMI Columbus utcai központi épülete Zuglóban

- Egy korábbi interjúnkban említette, hogy karmesterként mekkora hasznát látta a csellista múltjának. S hogy látja, hol tart a karmesteri pályáján?

- Tapasztalatom szerint az elmélyült karmesteri tudás nagyjából 60 éves korra érik be. Azóta másképp vezényelek én is. Könnyebben észreveszek olyan

nüanszokat és üzeneteket, amelyeket azelőtt nem láttam meg művekben. Nyilvánvalóan elengedhetetlen, hogy az ember először megtapasztalja milyen a zenekarban ülni, ahhoz, hogy később ki tudjon állni a pulpitusra.

Bartók Béla: Concerto (39:15)

A Magyar Művészeti Akadémia Bartók-estje Közreműködik: Zuglói Filharmonia - Szent István Király Szimfonikus Zenekar; vezényel: Záborszky Kálmán Liszt Ferenc-díjas érdemes és kiváló művész, az MMA rendes tagja¹

- *Beszélt arról is, hogy minőségi kérdésekben nem alkuszik. Mi ennek az ára?*

- Egy hivatásos zenekar tagja nem lehet akárki. A Szent István Filharmonikusok tagjai gyakorlott, elhivatott, profi zenészek. Ezért igyekszem olyan zenei műveket és darabokat választani, amelyek olykor nagy kihívást jelentenek számomra és a zenekar számára is. Ez időről időre többletgyakorlást és ezzel járó konfliktusokat is jelent, de a végeredmény – a közönséget lenyűgöző zenei élmény - megéri a fáradságot.

- *MMA taggá választásakor laudációjában Solymosi Tari Emőke nagyon találóan fogalmazta meg, hogy több Záborszky Kálmánról is szót ejthetünk - a karmesterről, a közösségi zenélés apostoláról, a hangszeretanáról, a kultúra misszionáriusáról, aki sokakkal szeretetti meg a komolyzenét, valamint az iskolaigazgatóról, a művészeti vezetőről. Ön melyiket tartja ezek közül a legfontosabbnak?*

---

¹ [Záborszky Kálmán](#) (MMA)

- Elsősorban pedagógus vagyok, és az ifjú nemzedékek kultúrára nevelésének elkötelezett mentora. Vannak családok, akik anyagi, kulturális vagy egyéb okokból nem jutnak el komolyzenei koncertre. A művészeti, zenei nevelés célja – és egyben az én küldetésem is - az, hogy azok a gyermekek is kultúrához jussanak, akiknek máskülönben nem adatik meg ez a lehetőség.

- *Korábbi beszélgetésünkben említette, hogy lépésről lépésre, köről köré építkezett az iskola és a zenekar esetében. Mindent elvégzett, amit szeretett volna pedagógusként és előadóként is?*

- A nagy volumenű művek megvalósítása, vezénylése nagyon fontos számomra. Olyan műveket szeretek vezényelni, amelyek nem feltétlenül populárisak, mint például egy ősbemutató, vagy amihez hatalmas kórust is fel kell vonultatni. Fontosnak tartom olyan produkciók megvalósítását is, amelyeknek társadalmi üzenete van.

- *Hogyan tovább, milyen tervekkel vág neki a következő éveknek, hiszen elmondta azt is, hogy csak előre felé szeret nézni?*

- Feladat az mindig van! A következő évek nagy terve, hogy a Felfedezőúton sorozat további kerületekbe is eljusson. Idén a 14. kerület mellett már a 15. és 16. kerület diákjai is térítésmentesen részt vehettek az előadásokon. Ezzel a bővüléssel évi 81 előadást tartottunk több, mint 24.000 diáknak! Töreksem arra, hogy a hivatásos együttesnek minden egyes produkciója kifogástalan, nagyon magas színvonalú legyen továbbra is, és a munka jó hangulatban folyjon. Fontos, hogy marketing területen a Szent István Filharmonikus nevet a lehető legjobban bevezessük a köztudatba, hogy minél többen megismerjék a megújult zenekart.

Réfi Zsuzsanna